

OTTHONUNK A NYELV Az újabb nyelvészeti szakirodalmat átnézve feltűnik, hogy az utóbbi néhány évben egyre több írás, közlemény foglalkozik az internethez és a mobiltelefonhoz mint új kommunikációs eszközökhöz kötődő sajátos nyelvhasználattal: a mobilon SMS-ezők és az interneten chatelők, azaz csevegők írásban érintkeznek egymással, de a szöveg az élőszóbeli közlés jegyeit viseli magán. OTTHONUNK A NYELV Az újabb nyelvészeti szakirodalmat átnézve feltűnik, hogy az utóbbi néhány évben egyre több írás, közlemény foglalkozik az internethez és a mobiltelefonhoz mint új kommunikációs eszközökhöz kötődő sajátos nyelvhasználattal: a mobilon SMS-ezők és az interneten chatelők, azaz csevegők írásban érintkeznek egymással, de a szöveg az élőszóbeli közlés jegyeit viseli magán. Nem kevésbé érdekes és tanulságos azonban magának a számítógépes és internetes szaknyelvnek a vizsgálata sem. Eredendően angol eredetű terminológiáról van szó, de általában mindenhol igyekeznek annak nemzeti nyelvi változatát létrehozni, így például a legismertebb operációs és szövegkezelő programoknak nemzeti nyelvű változatai is léteznek. Ha megnézzük például a Word szövegszerkesztő magyar és szlovák változatát, illetve általában a szlovák és a magyar számítógépes szaknyelvet, számos „egyezésre”, de különbségre is bukkanhatunk. Az angol számítógépes szaknyelvben aránylag sok a rövidítés (hosszabb kifejezésből alkotott betűszó), pl. RAM, RTF, DOS, DVD, CD, POP3, SQL stb. ezeket mind a magyarban, mind a szlovákban ilyen formában vesszük át. Az „értelmes” angol szavakat viszont rendszerint lefordítjuk, s általában itt figyelhetők meg a különbségek: az angol számítógépes szaknyelvben ugyanis sok új szakkifejezés metaforikus jellegű, ilyen például a mouse ’egér’ vagy a számítógépet a rosszindulatú behatolástól védő firewall ’tűzfal’. Az ilyen metaforikus névátvitelenél sok esetben a magyar és a szlovák terminus hasonló módon alakul ki: pl. egér (myš) vagy vírus (vírus); de az angol folder-t magyarul mappá-nak (azaz irattartó tok-nak), szlovákul prieinok-nak (fiók, rekesz), az elektronikus postacímben szereplő @ (azaz angolul at) jelet magyarul kukac-nak, szlovákul meg zavináe-nak nevezzük. Sok érdekesség figyelhető meg csak a magyar számítógépes szaknyelvet vizsgálva is. Egyrészt megállapítható, hogy számos angol kifejezésnek több magyar megfelelője is kialakult, illetve sok esetben az angol és a magyar szó is használatos, az utóbbi esetben az angol szó eredeti és magyaros írásmódban is adatható. Ilyen például a címben is említett chat szó, amelynek jelentése ’beszélgetés, csevegés, fecsegés’. Aránylag új fogalomról lévén szó, csak legújabb szótárainkban találjuk meg, mégpedig eltérő írásmóddal: A Tótfalusi István-féle Idegenszó-tár csetel formában közli, az ún. Oisiris Helyesírásban viszont a chat, chatel forma szerepel – ez utóbbi kiadvány szerzői szerint e szó még nem honosodott meg a magyarban. Az internetes adatok alapján az internetezők a chatel, csetel, de a csettel formát is használják. Hasonló a helyzet az egyik alapfogalommal, mégpedig a file szóval. Ennek több magyar megfelelője is kialakult, pl. adatállomány, adatraj, akta, köteg, ezek közül legfeljebb viszont csak az első használatos, ennél is gyakoribb azonban az angol szó, amelyet szótáraink ma már magyarosan írnak: fájl. Az azonos fogalmat megnevező lexémák között rendszerint használat- és stílusbeli eltérések is vannak. A magyar Internet értelmező kisszótár írói felhívják a figyelmet arra, hogy a click szó magyar megfelelője a kattintás, és nem a klikkelés (vagyis az angol szó „magyaros” változata), fórumok hozzászólásaiból, „nem hivatalos” szövegekből ez utóbbi viszont bőven adatható. A számítógépes szaknyelv kiválóan alkalmas arra, hogy bemutassuk rajta szókészletünk változását, bővülését, az idegen szavak fokozatos beépülését. A legtöbb iskolában már van számítógépes tanterem és internetcsatlakozás, nincs tehát akadálya annak, hogy a magyarórán is használjuk ezeket az eszközöket. SZABÓMIHÁLY GIZELLA